NN 26/2020 (10.3.2020.), Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-2757/2018 od 4. veljače 2020.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

631

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Miroslav Šeparović, predsjednik, te suci Andrej Abramović, Ingrid Antičević Marinović, Mato Arlović, Snježana Bagić, Branko Brkić, Mario Jelušić, Lovorka Kušan, Josip Leko, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić, Goran Selanec i Miroslav Šumanović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Marko Arić iz Zagreba, kojeg zastupa Stjepan Babić, odvjetnik u Zagrebu, na sjednici održanoj 4. veljače 2020. donio je

RJEŠENJE

I. Ustavna tužba se odbacuje.

II. Ovo rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

1. Podnositelj je podnio ustavnu tužbu u povodu presude Županijskog suda u Osijeku broj: Gž-2660/2017-2 od 12. ožujka 2018., kojom je odbijena njegova žalba te potvrđena presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: 86 Pn-3799/13-26 od 9. listopada 2017., kojom je odbijen njegov tužbeni zahtjev kojim je tražio da sud obveže tuženicu Republiku Hrvatsku na isplatu iznosa od 50.000,00 kuna, zajedno s pripadajućom kamatom, na ime naknade štete zbog povrede prava osobnosti prouzročene neadekvatnim uvjetima boravka u Zatvoru u Zagrebu, gdje je bio smješten na temelju rješenja kojim je protiv njega određen istražni zatvor.

U ustavnoj tužbi podnositelj je istaknuo povrede ustavnih prava zajamčenih člancima 14., 16., 23. stavkom 1., 25. stavkom 1., 26. i 29. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) te članka 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.; u daljnjem tekstu: Konvencija).

Ustavna tužba nije dopuštena.

2. Članak 62. stavak 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) propisuje:

»Članak 62.

(...)

(2) Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.

(...)«

3. Podnošenje ustavne tužbe protiv osporenog rješenja nije dopušteno iz razloga što nije ispunjena jedna od pretpostavki za podnošenje ustavne tužbe, a to je iscrpljenost dopuštenog pravnog puta.

Naime, prije podnošenja tužbe za naknadu štete, tijekom svog boravka u zatvoru, podnositelj nije pokrenuo postupak za zaštitu svojih prava predviđen Zakonom o izvršavanju kazne zatvora (»Narodne novine« broj 128/99., 55/00., 59/00., 129/00., 59/01., 67/01., 11/02., 76/07., 27/08., 83/09., 18/11., 48/11., 125/11., 56/13. i 150/13.; u daljnjem tekstu: ZoIKZ), zbog čega pravni put za podnošenje ustavne tužbe zbog navodne povrede prava zajamčenih člancima 23. i 25. Ustava odnosno člankom 3. Konvencije nije iscrpljen.

Ovakav način postupanja Ustavnog suda predstavlja promjenu ustavnosudske prakse za što se razlozi navode u nastavku obrazloženja.

a) Prigovori podnositelja i odredbe Ustava mjerodavne za ocjenu prigovora

4. U ustavnoj tužbi podnositelj supstancijalno ukazuje na povredu ustavnih prava zajamčenih člancima 23. stavkom 1. i 25. stavkom 1. Ustava te člankom 3. Konvencije. Podnositelj ponavlja tvrdnje iznesene u parničnom postupku, navodeći da su uvjeti u zatvoru, u kojem je boravio na temelju rješenja kojim je protiv njega određen istražni zatvor, bili nečovječni zbog prenapučenosti ćelija, neodgovarajućih sanitarnih i higijenskih uvjeta, neadekvatnih uvjeta rekreacije i kontakata s vanjskim svijetom, kao i neadekvatne prehrane.

5. Slijedom navedenog, polazeći od sadržaja prigovora iznesenih u ustavnoj tužbi, Ustavni sud utvrđuje da su za ocjenu u konkretnom slučaju mjerodavni članci 23. i 25. Ustava, kao i članak 3. Konvencije.

Članak 23. stavak 1. Ustava glasi:

»Članak 23.

Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ...

(...)«

Članak 25. stavak 1. Ustava glasi:

»Članak 25.

Sa svakim se uhićenikom i osuđenikom mora postupati čovječno i poštivati njegovo dostojanstvo.

(...)«

Članak 3. Konvencije u mjerodavnom dijelu glasi:

»Članak 3.

ZABRANA MUČENJA

Nitko ne smije biti podvrgnut mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.«

b) Mjerodavno pravo

6. Članak 15. ZoIKZ-a glasi:

»Pritužba zatvorenika

Članak 15.

(1) Zatvorenik ima pravo pritužbe na postupak i odluku državnih službenika i namještenika kaznionice, odnosno zatvora.

(2) Pritužba se podnosi usmeno ili pisanim putem upravitelju kaznionice, odnosno zatvora (u daljnjem tekstu: upravitelj) ili Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav. Pisana pritužba Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav upućuje se u omotu koji uprava kaznionice, odnosno zatvora ne smije otvoriti. Pisanu pritužbu u zatvorenom omotu zatvorenik ima pravo podnijeti i sucu izvršenja.

(3) Zatvoreniku se mora omogućiti da usmenu pritužbu iznese bez nazočnosti državnih službenika i namještenika kaznionice, odnosno zatvora ili bez nazočnosti osobe protiv čijih postupaka i odluka je pritužba podnesena.

(4) Na podnesenu pritužbu upravitelj će odgovoriti u roku od petnaest dana, a Središnji ured Uprave za zatvorski sustav u roku od trideset dana. Na pisanu pritužbu odgovorit će se pisanim putem.

(5) Ako zatvorenik podnese pisanu pritužbu sucu izvršenja, sudac izvršenja na pritužbu će odgovorit pisanim putem u roku od 30 dana od dana zaprimanja pritužbe.«

Članak 17. ZoIKZ-a glasi:

»Sudska zaštita protiv postupka i odluke uprave kaznionice, odnosno zatvora

Članak 17.

(1) Zatvorenik može podnijeti zahtjev za sudsku zaštitu sucu izvršenja protiv postupka ili odluke kojom se zatvorenika nezakonito prikraćuje ili ograničava u nekom pravu iz ovoga Zakona.

(2) Sudac izvršenja će rješenjem odbiti zahtjev za sudsku zaštitu ako utvrdi da nije osnovan. Ako utvrdi zahtjev osnovanim, sudac izvršenja će rješenjem narediti otklanjanje nezakonitog prikraćivanja ili ograničavanja zatvorenika u pravu. Ako otklanjanje nezakonitosti nije moguće, sudac izvršenja rješenjem će nezakonitost utvrditi i zabraniti njezino ponavljanje.

(3) Protiv odluke suca izvršenja iz stavka 1. ovoga članka žalbu mogu podnijeti zatvorenik i kaznionica, odnosno zatvor.«

c) Načelna stajališta

7. Ustavni sud polazi od toga da je naknada štete tek dio cjeline učinkovitih pravnih sredstava koja zatvorenik ima na raspolaganju kada su u pitanju uvjeti u zatvorima. Prvi dio cjeline čine tzv. preventivna sredstva predviđena ZoIKZ-om koja su prikladna za poboljšavanje uvjeta u kojima zatvorenik boravi, odnosno za zaustavljanje povrede koju su neprimjereni uvjeti u zatvoru proizveli, dok je tužba za naknadu štete zbog neprimjerenih uvjeta u zatvoru drugi dio cjeline (tzv. kompenzatorno pravno sredstvo).

8. U pogledu učinkovitosti pravnog sredstva Ustavni sud prihvaća načelna stajališta Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) u pogledu članka 13. Konvencije prema kojima standardi članka 13. Konvencije nalažu uvođenje domaćeg pravnog sredstva koje nadležnom domaćem tijelu pruža mogućnost da u meritumu odluči o relevantnom prigovoru na temelju Konvencije i da osigura odgovarajuću pomoć, s time da države ugovornice imaju određeno diskrecijsko pravo glede načina na koji će udovoljiti svojim obvezama iz te odredbe (usporedi s odlukom Ustavnog suda broj: U-IIIBi-3201/2018 od 3. travnja 2019. i presudom ESLJP-a *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva,* [Vv] br. 22414/93, § 145., 15. studenoga 1996.). Domaće pravno sredstvo koje zahtijeva članak 13. Konvencije mora biti »djelotvorno u praksi, kao i u pravu, osobito u smislu da njegovo korištenje ne smije biti neopravdano ometano činima i propustima vlasti tužene države« (usporedi s odlukom broj: U-IIIBi-3201/2018, navedeno; *Iatridis protiv Grčke* [Vv], br. 31107/96, presuda od 25. ožujka 1999.; i *Štitić protiv Hrvatske,* br. 29660/03, presuda od 8. studenoga 2007.).